

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Coöperatie Gastvrije Randmeren

Postbus 271
3840 AG HARDERWIJK

Verzenddatum
9 december 2015

Bijlagen
5

Uw kenmerk

Ons kenmerk
1818775

Onderwerp

Natuurbeschermingswet: vergunning voor verdiepingen in het Veluwemeer (WS.1)

Geachte

Op 9 januari 2014 hebben wij uw aanvraag voor een vergunning voor het verdiepen van een drietal gebieden in het Veluwemeer tot een diepte van -1,80 m NAP in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ontvangen. Een passende beoordeling voor alle nog uit te voeren IIVR-projecten (waaronder project WS.1) opgesteld door Bureau Waardenburg (Heunks, 2013) maakt onderdeel uit van de aanvraag. Op 2 juli 2014, kenmerk 1578065, hebben wij vergunning afgegeven voor de verdiepingen in het Veluwemeer. Tegen dit besluit is beroep aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State door Vogelbescherming Nederland, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Afdeling Noordwest Veluwe. Op 11 maart 2015 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ons besluit van 2 juli 2014 vernietigd. Naar aanleiding van de uitspraak dienen wij met inachtneming van de uitspraak een nieuw besluit te nemen op de aanvraag. Naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over ons oorspronkelijke besluit hebben wij de heer R. Noordhuis van onderzoeksinstituut Deltares opdracht gegeven om aan de hand van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen na te gaan of de voorgenomen ingreep de instandhoudingsdoelen van de Veluwerandmeren voor brilduiker en tafeleend in gevaar kan brengen (rapport Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, R. Noordhuis, 2015). Dit rapport hebben wij bij de beoordeling betrokken. Bij de aanvraag hoort naast de oorspronkelijke passende beoordeling uit 2013 tevens een aanvulling en actualisatie van de originele passende beoordeling door Bureau Waardenburg: 'Effectbeoordeling van IIVR maatregelen WS.1 en WS.2 in de Veluwerandmeren nader beschouwd (2015)'. Deze aanvulling hebben wij op 3 september 2015 ontvangen. De activiteiten zullen plaatsvinden in het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. In dit verband is het van belang om vast te stellen of er negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied kunnen optreden. Wij zijn op grond van artikel 2, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998 bevoegd om te beslissen op deze aanvraag. Omdat een deel van het Veluwemeer op het gebied van de provincie Gelderland ligt, heeft afstemming plaatsgevonden. Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben ingestemd met het verlenen van deze vergunning. Bijgevoegd treft u ons besluit aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,	
de secretaris,	de voorzitter,
Mr. Drs. T. van der Wal	J. Ladders

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN VAN FLEVOLAND op een verzoek voor een vergunning op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998.

Inhoudsopgave

- A. Onderwerp aanvraag
- B. Procedure
- C. Wettelijk kader
- D. Inhoudelijke beoordeling
- E. Zienswijzen en reactie op zienswijzen
- F. Kennisgeving en afschriften
- G. Besluit en vergunningvoorwaarden
- H. Bezwaar
- I. Ondertekening

Bijlagen

- 1. Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland
- 2. Lijst met geraadpleegde literatuur en overige bronnen
- 3. Beantwoording vragen Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Noordwest Veluwe
- 4. Kaart met coördinaten verdiepingen
- 5. Aanvulling van Bureau Waardenburg m.b.t. stikstofemissie en cumulatie

A. Onderwerp aanvraag

De door Coöperatie Gastvrije Randmeren op 9 januari 2014 ingediende aanvraag voor een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (in het vervolg Nbwet) behelst het verdiepen van een drietal gebieden in het Veluwemeer tot een diepte van -1,80 m NAP ten behoeve van het verbeteren van de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart op het brede deel van het Veluwemeer (project WS.1). De huidige gemiddelde diepte van de diverse deelgebieden bedraagt -0,90 m tot -1,80 m NAP. Gezamenlijk wordt daarbij een totale oppervlakte van 115 ha verdiept. Daarnaast wordt een laatste stuk van de vaargeul over een lengte van 1000 m verbreed van 75 m naar 150 m tot een diepte van -5,00 m NAP. De huidige diepte ter plaatse bedraagt -2,50 m NAP. Door de verdiepingen wordt het bevaarbare oppervlakte voor zeiljachten en grotere motorboten vergroot, worden de eilanden Pierland en de Kluut aantrekkelijke vaardoelen en kan de recreatiebebakening in een vloeiende lijn gelegd worden, waardoor er een duidelijkere en logischere zonering tussen natuur en recreatie komt. Het project WS.1 maakt onderdeel uit van de Integrale Inrichting VeluweRandmeren (IIVR). De verdieping zal door middel van zandwinning (cutterzuiger of gelijkwaardig materieel) worden gerealiseerd. Het vrijkomende zand is bestemd voor de markt en zal per schip worden afgevoerd. Het zand wordt gewonnen vanaf een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang. De werkzaamheden zullen in een tijdsperiode van minimaal 3 jaar worden gerealiseerd. Volgens de huidige planning zal dit de periode 2017-2020 zijn. Gezien de totale doorlooperperiode zal over het algemeen niet meer dan één zandzuiger tegelijk bezig zijn en zal het aantal schepen dat het zand afvoert 1 à 2 bedragen. Een passende beoordeling voor alle nog uit te voeren IIVR-projecten (waaronder dit project WS.1) opgesteld door Bureau Waardenburg (Heunks, 2013) maakt onderdeel uit van de aanvraag. Bij de aanvraag hoort tevens een actualisatie d.d. 3 september 2015 van de originele passende beoordeling door Bureau Waardenburg: 'Effectbeoordeling van IIVR maatregelen WS.1 en WS.2 in de Veluwerandmeren nader beschouwd (2015)' en een aanvulling d.d. 3 december 2015 m.b.t. cumulatie en emissie van stikstof (zie bijlage 5). Naar aanleiding van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 11 maart 2015, nummer ECLI:NL-RVS 2015.735, over ons oorspronkelijke besluit hebben wij de heer R. Noordhuis van onderzoeksinstituut Deltares opdracht gegeven om aan de hand van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen na te gaan of de voorgenomen ingreep de instandhoudingsdoelen van de Veluwerandmeren voor brilduiker en tafeleend in gevaar kan brengen

(rapport Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, R. Noordhuis, 2015). Dit rapport hebben wij bij de beoordeling betrokken.

B. Procedure

Op grond van artikel 44, tweede lid van de Nbwet zijn de gemeenten Dronten, Zeewolde, Harderwijk en Elburg per schriftelijk verzoek d.d. 11 september 2015 in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen. Naar aanleiding van deze aanvraag zijn, op grond van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tevens Rijkswaterstaat Midden-Nederland, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, KNNV afdeling Noordwest-Veluwe en Vogelbescherming Nederland in de gelegenheid gesteld tot het indienen van een zienswijze. In overeenstemming met artikel 42, eerste lid van de Nbwet dient binnen 13 weken na ontvangst van de aanvraag een definitief besluit te zijn genomen. Deze termijn kan eenmalig verlengd worden met nogmaals 13 weken.

C. Wettelijk kader

De Nbwet is per 1 oktober 2005 het nationale wettelijke kader voor toetsing van activiteiten, plannen, projecten en andere handelingen met mogelijke gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Met uitzondering van de projecten en andere handelingen die worden vermeld in artikel 2 van het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998, berust de bevoegdheid tot het verlenen van een vergunning onder artikel 19d van de Nbwet bij gedeputeerde staten. Wanneer een Natura 2000-gebied in meerdere provincies is gelegen wordt de bevoegdheidsverdeling tussen gedeputeerde staten van de verschillende provincies geregeld in artikel 2, eerste lid en 2a, tweede lid van de Nbwet. De hoofdregel is verwoord in artikel 2, eerste lid, waarin staat dat onder gedeputeerde staten moet worden verstaan gedeputeerde staten van de provincie waarin Natura 2000-gebieden of natuurmonumenten onderscheidenlijk beschermde natuurmonumenten geheel of grotendeels zijn gelegen. Daarbij is er een verplichting opgenomen in artikel 2, vijfde lid, dat gedeputeerde staten alleen mogen besluiten tot het verlenen van een vergunning, in overeenstemming met gedeputeerde staten van de andere provincies waarin het Natura 2000-gebied mede is gelegen, voor zover die vergunning betrekking heeft op delen van het gebied, gelegen in die andere provincies. Op grond van artikel 19d, eerste lid van de Nbwet is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten, die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten. Voor die gevallen geldt het in art. 19f e.v. Nbwet opgenomen toetsingskader. De instandhoudingsdoelstellingen waar in artikel 19d Nbwet naar gerefereerd wordt, hebben geen betrekking op de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, zijnde de instandhoudingsdoelstellingen voor beschermde natuurmonumenten. In overeenstemming met artikel 19e van de Nbwet houden Gedeputeerde Staten bij het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid rekening met:

- A. de gevolgen die een project, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, kan hebben voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied
- B. een op grond van artikel 19a of artikel 19b vastgesteld beheerplan, en
- C. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Op dit moment is er nog geen beheerplan onder de Nbwet vastgesteld voor de Veluwerandmeren. Gedeputeerde Staten maken voor de toetsing gebruik van het definitieve aanwijzingsbesluit met instandhoudingsdoelstellingen en andere relevante documenten.

Het project wordt uitgevoerd in het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Dit gebied is op 23 december 2009 (kenmerk PDN/2009-076) op basis van artikel 10a van de Nbwet aangewezen als Natura 2000-gebied voor de volgende habitattypen en soorten:

Habitattypen

Kranswierwateren en Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Habitatrichtlijnsoorten

Kleine modderkruiper, rivierdonderpad en meervleermuis

Broedvogels

Roerdomp en grote karekiet

Niet-broedvogels

Fuut, aalscholver, grote zilverreiger, lepelaar, kleine zwaan, smient, krakeend, pijlstaart, slobbeend, krooneend, tafeleend, kuifeend, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek en meerkoet.

D. Inhoudelijke beoordeling

Bevoegdheid

Aangezien het project niet voorkomt op de lijst van projecten en handelingen uit artikel 2 van het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998 en de Veluwerandmeren grotendeels zijn gelegen op het grondgebied van Flevoland, wij zijn bevoegd tot het nemen van een besluit. Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben ingestemd met het verlenen van deze vergunning.

Toetsing

Nu er nog geen beheerplan beschikbaar is maken wij voor de toetsing gebruik van het definitieve aanwijzingsbesluit met instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de doelen- en profieldocumenten die destijds door het Ministerie van LNV zijn uitgebracht en van aanvullende informatiebronnen over actuele natuurwaarden. Een uitgebreide literatuuropgave van geraadpleegde bronnen is opgenomen als bijlage 2. De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in vier stappen. Deze stappen zijn:

1. Identificeren van mogelijke negatieve effecten;
2. Mitigerende of andere maatregelen in de aanvraag die de effecten beperken;
3. Toets aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied;
4. Toetsing aan de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Stap 1: Identificeren van mogelijke negatieve effecten

- Achteruitgang kwaliteit en areaalverlies van vegetaties met kranswieren en fonteinkruiden;
- Afname kwaliteit en omvang leefgebied en/of verstoring van de vissoorten kleine modderkruiper en rivierdonderpad;
- Afname functionaliteit leefgebied en verstoring meervleermuis;
- Afname leefgebied voor en verstoring van de broedvogels roerdomp en grote karekiet;
- Afname van de draagkracht van het leefgebied voor en verstoring van de niet-broedvogels fuut, aalscholver, grote zilverreiger, lepelaar, kleine zwaan, smient, krakeend, pijlstaart, slobbeend, krooneend, tafeleend, kuifeend, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek en meerkoet
- Negatieve cumulatie met anderen projecten.

Stap 2: Mitigerende of andere maatregelen in de aanvraag die effecten beperken

De hele opzet van het IIVR is vanaf het begin gericht geweest op een balans tussen ecologie en recreatie. Daarbij is er vanaf het begin voor gekozen om projecten met positieve effecten eerst te realiseren. Een tweetal hiervan heeft daarbij een uiterst positief effect gehad op de instandhoudingsdoelstellingen. Het betreft het instellen van een winterafsluiting van een gebied van

circa 640 ha in het Veluwemeer tussen Elburg en Polsmaten als rustgebied voor watervogels (winterafsluiting Veluwemeer ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, Staatscourant nr. 20085, 23 december 2009) en de aanleg van een vierde trap in de waterzuivering van Harderwijk uitgevoerd in 2009. De positieve effecten hiervan werken door in de huidige staat van instandhouding van de diverse habitattypen en soorten. De volgende uitvoeringstechnische zaken in de aanvraag kunnen als mitigerende maatregelen worden beschouwd:

- Er wordt in de winter slechts met één zandzuiger gewerkt, waardoor het verstoorde oppervlakte tijdens de werkzaamheden beperkt blijft tot een klein gebied;
- Er wordt alleen gewerkt van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang, waardoor verstoring van de meervleermuis voorkomen wordt
- De werkzaamheden worden gespreid over een tijdsperiode van minimaal 3 jaar, waardoor de waterplantenvegetaties de kans krijgen het verdiepte gebied te herkoloniseren.

Stap 3: Toets aan de instandhoudingsdoelstellingen Habitattypen

Tabel 1: Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen

Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling
Kranswierwateren	Behoud oppervlakte en kwaliteit
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Behoud oppervlakte en kwaliteit

Het habitatype Kranswierwateren komt over grote oppervlakten voor in de Veluwerandmeren. De Veluwerandmeren leveren het grootste aandeel aan de behoudsopgave voor dit habitatype in Nederland. Vanaf het begin van de negentiger jaren van de vorige eeuw hebben de kranswervegetaties zich in de oostelijke randmeren hersteld. Ook sinds het ontwerp-aanwijzingsbesluit als Natura 2000-gebied uit november 2006 heeft de gestage groei van het areaal en de bedekking van dit habitatype zich voortgezet. En zelfs na de definitieve aanwijzing is dit het geval geweest, waardoor de interne bedekking¹ in 2012 een waarde bereikte die maar liefst 32% boven de oppervlakte uit 2009 (het jaar van het definitief vaststellen van het instandhoudingsdoel) ligt. Uit het profielfdocument blijkt dat voor een duurzame instandhouding van dit habitatype minimaal een interne bedekking van 30 à 35% nodig is, terwijl de externe bedekking tenminste 70% dient te zijn. Al in 2006 werd deze grens bereikt met een interne bedekking van 37,7% van het meeroppervlak en een externe bedekking van 73,5%. Gezien de toename in bedekking sinds 2009 zit het habitatype ruim boven het instandhoudingsdoel. De passende beoordeling berekent een kwantitatief effect van -0,3% voor dit project op het habitatype Kranswierwateren. Cumulatief bedraagt het effect van alle reeds vergunde projecten en nog uit te voeren IIVR-projecten in de Veluwerandmeren -3,13%. Wanneer dit afgezet wordt tegen de groei sinds 2009 (+32%) dan is dit effect met zekerheid niet significant. Kranswieren zijn gevoelig voor vertroebeling. De wijze van uitvoering van de verdiepingen dient daarom zodanig te geschieden dat slechts sprake is van een minimale vertroebeling (hiertoe is voorwaarde 7 opgenomen. Daarnaast zijn kranswieren gevoelig voor vermessing (met name door fosfaat). De resultaten van het onderzoek, uitgevoerd door Tauw (kenmerk R003-1221737JXB-kmi-V02) naar aanleiding van een onderzoeksverplichting uit de vorige vergunning, tonen aan dat de waterbodem een lage potentie aan nalevering van fosfaat kent en de potentie voor het binden van fosfaat relatief hoog is. Tevens zijn de omstandigheden aëroob op het moment van monsternamen wat inhoudt dat de potentie van nalevering van fosfaat hoog was. Gezien de zeer lage concentraties fosfaat in het water vond echter geen nalevering plaats. Aanvullende voorschriften zijn dan ook niet noodzakelijk.

¹ Bij onderwatervegetaties wordt gesproken over externe en interne bedekking. De externe bedekking is dat deel van het meeroppervlakte wat begroeid is met waterplanten, ongeacht de dichtheid (deze dichtheid wordt het bedekkingspercentage genoemd). De interne bedekking wordt berekend door de dichtheid te vermenigvuldigen met het daarbij behorende oppervlakte en dit vervolgens voor alle klassen bedekkingspercentages te totaliseren.

Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

De vegetatie in de Veluwerandmeren wordt gedomineerd door de soorten tenger fonteinkruid en schedefonteinkruid, die van jaar tot jaar in sterk wisselende bedekkingen aanwezig zijn. Daarbij wisselt ook de totale interne bedekking van dit habitatype aanzienlijk in de loop van de tijd. In de periode 2001 tot en met 2009 lag de range tussen 90 ha (laagste bedekking in 2003) en 245 ha (hoogste bedekking in 2006). Ook bij dit habitatype is sprake van een voortgaande groei sinds het definitieve aanwijzingsbesluit nu de interne in 2012 uitkwam op 268 ha. Dit ligt 9,3% boven de hoogste bedekking die ooit werd behaald in de voorafgaande periode en maar liefst 90% boven het niveau van 2009. Dit habitatype heeft daarmee een zeer gunstige staat van instandhouding. De passende beoordeling berekent het effect op -0,16% (en cumulatief voor alle nog uit te voeren projecten in het gebied op -6,58%). Gezien de huidige staat van instandhouding is dit zeker niet significant. Met een geplande opleverdiepte van -1,80 m NAP in de 115 ha buiten de vaargeul zal er bovendien op termijn herkolonisatie van het vergraven gebied door beide habitatypen plaatsvinden. In de vaargeul zal geen hergroei plaatsvinden. Van de eerdere vaargeulverbredingen is bekend dat door de grotere opleverdiepte in de vaargeul het randeffect van de vaargeul vanwege opwerveling van slib uit de vaargeul minder wordt (Kolen, 2011). Bij een ondiepe vaargeul bedraagt de randzone waar de bedekking van waterplantenvegetatie lager is ongeveer 150 m, terwijl vlak langs de vaargeul waterplanten geheel ontbreken. Bij een diepere vaargeul zoals voorzien in de huidige aanvraag bedraagt de randzone ca. 70 meter. De waterplantenvegetatie zal daarom na verdieping nabij de vaargeul een hogere dichtheid kunnen bereiken dan voor de verdieping, waardoor het totale effect van de vaargeul op de waterplanten nihil tot licht positief zal zijn.

Habitatrichtlijnsoorten

Tabel 2: Instandhoudingsdoelstellingen habitatsoorten

Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling
Kleine modderkruiper	Behoud oppervlakte en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Rivierdonderpad	Behoud oppervlakte en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten roerdomp en grote karekiet is toegestaan
Meervleermuis	Behoud oppervlakte en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie

De kleine modderkruiper komt volgens de passende beoordeling talrijk voor in de Veluwerandmeren. De staat van instandhouding is daarmee gunstig. Tijdens de werkzaamheden zal sprake zijn van verstoring van kleine modderkruipers en van een tijdelijke afname van het leefgebied van de soort. Gezien de huidige oppervlakte van het leefgebied van de soort in de Veluwerandmeren heeft dit geen effect op de populatie. De passende beoordeling omschrijft het blijvende effect van de verdiepingen als volgt:

De beoogde verdiepingen zullen geen of hooguit een verwaarloosbaar effect op de kleine modderkruiper hebben. De beoogde diepte van de projectlocaties blijft ruim binnen de bandbreedte waarin kleine modderkruipers voorkomen en de waterplanten zullen na de verdieping terugkeren.

De rivierdonderpad komt niet voor op de projectlocatie. De meervleermuis foerageert 's nachts boven de Veluwerandmeren. Omdat er boven het wateroppervlak geen veranderingen plaatsvinden en de werkzaamheden bij daglicht gebeuren, wordt het leefgebied van de soort niet aangetast en vindt evenmin verstoring plaats. Er zijn geen (blijvende) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitatsoorten.

Broedvogels

Tabel 3: Instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding broedvogels²

Broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling	Broedseizoen 2009 t/m 2013				
		2009	2010	2011	2012	2013
Roerdomp	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 5 paren (territoria)	2	0	0	2	7
Grote karekiet	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 40 paren	24	27	36	26	22

Zowel de roerdomp als de grote karekiet broeden in brede rietkragen langs de oostelijke oever van de Veluwerandmeren. De projectlocatie bevindt zich op geruime afstand van de broedgebieden. Er zijn geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de broedvogelsoorten. Ook wordt de herstelopgave voor deze soorten niet belemmerd door de ingreep, omdat deze in het open water plaatsvindt waar zich geen potentieel leefgebied van beide soorten bevindt.

Niet-broedvogels

Deze groep wordt meestal ingedeeld naar benutte voedselbronnen. De instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld op grond van de foerageerfunctie en/of de slaappleatsfunctie van het Natura 2000-gebied.

Viseters

De instandhoudingsdoelstellingen voor de visetende watervogels zijn opgenomen in tabel 4.

Slaappleatsen van aalscholvers en grote zilverreigers bevinden zich in boomgroepen aan het water. Er zijn geen slaappleatsen bekend uit de omgeving van het projectgebied. Negatieve effecten op de slaappleatsfunctie voor deze soorten kunnen op voorhand uitgesloten worden. De lepelaar is een wadende viseters. De lepelaar foerageert in ondiep gebied. Volgens de passende beoordeling komt de soort met name voor bij de ondiepten nabij de dam van Polsmaten (aan de Gelderse oever van het Veluwemeer) en in Delta Schuitenbeek (Gelderse oever Nuldernauw). Gezien de huidige diepte is het plangebied niet geschikt als foerageergebied. Negatieve effecten op deze soort zijn daarom op voorhand uitgesloten. De fuut zit op grond van de gegevens van Sovon over 2007/08-2011/12 gemiddeld 19% boven de instandhoudingsdoelstelling. Voor de aalscholver is dit maar liefst 47%. Beide soorten komen jaarrond voor in de Veluwerandmeren met de hoogste aantallen in het najaar. Wanneer deze visetende watervogels jaarrond permanent verstoord zouden worden door recreatievaart in het plangebied, dan betekent dit een afname van 2,6% van het leefgebied van deze soorten. Het betreft hier een worst-case scenario, omdat hierbij geen rekening gehouden is met het feit dat er in de wintermaanden geen sprake is van recreatievaart van enige betekenis. Maar zelfs bij dit ergste scenario wordt het negatieve effect ruimschoots gecompenseerd door de huidige staat van instandhouding ver boven de doelstellingen uit het aanwijzingsbesluit.

² Gegevens in deze tabel en volgende afkomstig van de website van Sovon:
http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=75

Tabel 4: Instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding visetende niet-broedvogels¹

Niet-broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling ²	Functie leefgebied	Seizoensgemiddelden 2008/09 t/m 2012/13				
			08/09	09/10	10/11	11/12	12/13
Fuut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 400 vogels	f	482	455	408	496	385
Aalscholver	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 420 vogels	f	507	462	661	833	621
		s	-	-	-	-	-
Grote zilverreiger	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 40 vogels ³	s	33 ³	20 ³	60 ³	84 ³	232 ³
Lepelaar	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 3 vogels	f	11	6	8	-	-
Nonnetje	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 60 vogels	f	22	16	69	47	64
Grote zaagbek	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 50 vogels	f	49	17	40	31	63

1. Gegevens afkomstig van website Sovon: http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=76; geraadpleegd op 18 februari 2014

2. Gebaseerd op het seizoensgemiddelde, m.u.v. de grote zilverreiger

3. Het betreft hier seizoensmaxima

Nonnetje en grote zaagbek laten aantallen zien die onder de instandhoudingsdoelstellingen liggen. Het vijfjarig seizoensgemiddelde ligt voor het nonnetje nog ruim binnen de betrouwbaarheidsinterval, die bij deze soort vanwege de wisselende aantallen vrij groot is. Het vijfjarig seizoensgemiddelde voor de grote zaagbek raakt aan de bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval. Voor nonnetje en grote zaagbek geldt dat de aantallen gecorreleerd zijn met de strengheid van de winter, omdat deze dieren bij zachtere omstandigheden ten noordoosten van ons land overwinteren in de Oostzee. Zelfs in winters die een normaler karakter hebben, zoals de winter van 2010/11 blijven de aantallen in heel Nederland achter bij de aantallen van de strengere winters aan het einde van de twintigste eeuw (Hornman, 2013). Gezien de aantallen die in de winter 2010/11 geteld werden, zijn er echter geen indicaties dat de draagkracht van het gebied niet zou voldoen. De werkzaamheden hebben slechts een zeer lokaal verstrend effect op alle viseters. Vanwege de afwezigheid van recreatievaart in de wintermaanden blijft er een zeer groot onverstoord gebied over waar deze vogels kunnen rusten en foerageren. Significant negatieve effecten kunnen op voorhand uitgesloten worden.

Plantenetters

De instandhoudingsdoelstellingen voor de plantenetende watervogels zijn opgenomen in tabel 5.

Tabel 5: Instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding plantenetende niet-broedvogels¹

Niet-broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling ²	Functie leefgebied	Seizoensgemiddelden 2008/09 t/m 2012/13				
			08/09	09/10	10/11	11/12	12/13
Kleine zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 120 vogels ³	f	174	149	167	467	719
		s	-	-	-	-	-
Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels ⁴	s	2.706	1.989	2.368	4.063	2.996
Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 280 vogels	f	450	319	427	364	782
Pijlstaart	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 140 vogels	f	238	161	189	179	318
Krooneend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 30 vogels	f	94	54	59	81	-

1. Gegevens afkomstig van website Sovon: http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=76

2. Gebaseerd op het seizoensgemiddelde

3. De draagkracht is gebaseerd op de foerageerfunctie van het Natura 2000-gebied

4. De draagkracht is gebaseerd op zowel de slaappleats- als de foerageerfunctie. Er zijn echter geen telgegevens beschikbaar van de foerageerfunctie op de Sovon website

Doordat de verdiepingen gefaseerd over minimaal 3 jaar plaatsvinden zal slechts een beperkt deel van het te vergraven gebied tegelijkertijd vegetatieloos zijn. De tijdelijke effecten zullen gezien de huidige staat van instandhouding van de plantenetende vogels daarom al bij voorbaat niet significant zijn. De meerkoet, die ook waterplanten eet wordt onder de overige soorten behandeld, omdat gedurende een deel van het jaar driehoeksmosselen de voornaamste voedselbron zijn. De pijlstaart eet eveneens een grote variatie aan voedsel, maar vanwege de vermoedelijke dominantie van plantaardig voedsel is de soort hier bij de planteneters ingedeeld. Effecten op krakeend en pijlstaart worden in de passende beoordeling uitgesloten. In de passende beoordeling wordt het effect op de kleine zwaan berekend als -0,51% en dat op de krooneend op -1,93%. Gezien de huidige staat van instandhouding worden hiermee de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten ruimschoots gehaald. Het gebied heeft daarnaast een slaappleatsfunctie voor kleine zwanen. Zij rusten voornamelijk aan de Gelderse kant van de Veluwerandmeren, omdat daar ook de ondiepere foerageergebieden liggen. De maximale diepte waarop kleine zwanen nog foerageren bedraagt -0,90 m NAP. Ter plaatse van de verdiepingen is de waterkolom daarom (net) te diep om als foerageergebied te dienen. Het plangebied maakt daarmee geen wezenlijk onderdeel uit van het rustgebied van kleine zwanen. Ook negatieve effecten op de slaappleatsfunctie kunnen uitgesloten worden. Om negatieve effecten door verstoring verder te beperken is er voor alle zekerheid een vergunningvoorwaarde opgenomen om verstoring van vogels in het winterseizoen nabij Pierland te voorkomen. De gegevens van Sovon geven de indruk dat de aantallen van de smient zo'n 10% onder de instandhoudingsdoelstelling liggen. Het vijfjarig seizoensgemiddelde ligt echter vrij centraal binnen het ruime betrouwbaarheidsinterval voor deze soort. De lagere aantallen zijn daarmee niet significant te noemen. De aantallen schommelen rond het instandhoudingsdoel.

In de passende beoordeling staat:

dat de meeste smienten in het Nuldernauw verblijven (figuur 3.5 en bijlage 6 [van de passende beoordeling]). [...] In de winter van 2001/2012 verbleven alleen in dit deel van de Veluwerandmeren in de winter al gemiddeld ca. 3.900 (bijlage 6b [van de passende beoordeling]) en maximaal ruim 15.000 smienten.

Gezien het relatief geringe belang van het Veluwemeer voor de smient binnen de Veluwerandmeren kunnen negatieve effecten op deze soort op voorhand uitgesloten worden, mede omdat het projectgebied gezien de huidige diepte te diep is voor grondelende foeragerende watervogels zoals de smient.

Macrofauna-eters

De instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen in tabel 6. De slobeend voedt zich vooral met zoöplankton in de bovenste waterkolom. De soort bevindt zich momenteel onder de instandhoudingsdoelstelling, maar volgens de passende beoordeling zullen er als gevolg van dit project geen negatieve effecten op de soort zijn. De kuifeend eet zomers divers dierlijk voedsel, maar voedt zich in de wintermaanden voornamelijk met driehoeksmosselen. De soort komt hoofdzakelijk in het winterhalfjaar in de Veluwerandmeren voor met de hoogste aantallen in de maanden oktober tot en met december. Met uitzondering van het seizoen 2010/11 bevindt de soort zich sinds 2002/03 boven het instandhoudingsdoel (gemiddeld +21% over de afgelopen 5 seizoenen). De toename van het aantal kuifeenden kan verklaard worden door een toename van makkelijk oogstbare driehoeksmosselen in de Veluwerandmeren. In de passende beoordeling wordt een toename van *Dreissena polymorpha* (de gewone driehoeksmossel) vermeld tussen 2004 en 2008. Bij de laatste bemonstering in 2013 was sprake van een lichte afname ten opzichte van 2008, maar de dichtheid in de Veluwerandmeren is nog steeds een veelvoud van de dichtheden in 2004 (Bouma, 2014). Daarnaast zal ook voor de kuifeend gelden dat andere prooien worden benut (net als brilduiker en tafeleend).

Tabel 6: Instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding bodemfauna-etende niet-broedvogels¹

Niet-broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling ²	Seizoensgemiddelden 2008/09 t/m 2012/13				
		08/09	09/10	10/11	11/12	12/13
Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 50 vogels	17	22	28	47	43
Kuifeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 5.700 vogels. Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van kranswierwateren is toegestaan	7.351	6.696	3.918	7.512	9.932
Brilduiker	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 220 vogels	106 ³	68 ³	48 ³	170 ³	133 ³

1. Gegevens afkomstig van website Sovon: http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=76

2. Gebaseerd op het seizoensgemiddelde

3. Deze op de website van Sovon gepubliceerde gemiddelden vertegenwoordigen niet de best beschikbare gegevens voor de aantalsontwikkeling van de brilduiker (zie hieronder onder brilduiker)

De aantallen brilduikers zitten onder het instandhoudingsdoel volgens de gegevens van Sovon. Uit de passende beoordeling blijkt dat regelmatig wel grote aantallen brilduikers in het gebied zijn waargenomen en er vraagtekens kunnen worden gezet bij de gebruikte dataset door Sovon (van een

aantal telvakken ontbraken veel telgegevens). Over de manier van tellen en verwerken van datagegevens is discussie mogelijk maar deze discussie willen wij - mede gelet op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State - niet opnieuw voeren. Hieronder zetten wij uiteen waarom naar onze mening de draagkracht van het gebied op orde is en de ingreep daarom toelaatbaar. Vanwege de uitspraak van de Raad van State ten aanzien van ons eerdere besluit hebben wij onderzoeker R. Noordhuis van bureau Deltares opdracht gegeven om (rapport Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, R. Noordhuis, 2015) om aan de hand van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen na te gaan of de voorgenomen ingreep ecologisch verantwoord is. Er zijn geen aanwijzingen dat de draagkracht van het gebied onvoldoende zou zijn. De oppervlakte waterplanten is sinds de definitieve aanwijzing in 2009 sterk toegenomen. Het aantal mosselen is in de Veluwerandmeren grofweg geschat vertienvoudigd tussen 2004 en 2008. De brilduiker heeft een gevarieerd dieet dat volgens het profieldocument regionaal verschilt. Diverse soorten weekdieren vormen in veel gebieden het hoofdvoedsel, maar ook kreeftachtigen en insectenlarven worden genuttigd. Het voedsel wordt duikend bemachtigd. Uit onderzoek dat gedaan werd in het winterseizoen 2008/09 in de Veluwerandmeren (Heunks, 2009) is naar voren gekomen dat er door de brilduikers nauwelijks gefoerageerd werd in de diepere delen waar de hoogste concentraties mosselen zich bevonden. Uit bodemonsters kon indirect opgemaakt worden dat het dieet in de Veluwerandmeren voornamelijk bestond uit andere weekdieren (Aziatische korfmossel, grote diepslak en mogelijk de vijverpluimdrager), dansmuglarven en vlokreeften. Daarnaast is het nuttigen van de bulbillen van kranswieren (waaronder die van sterkranswier) aannemelijk. Dit wordt onderschreven door het rapport van R. Noordhuis, "Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, 2015", waaruit blijkt dat de rol van mosselen als stapelvoedsel voor tafeleend en brilduiker in het IJsselmeergebied kleiner is dan tot nu toe aangenomen en vogels al eerder (beginjaren '90) moeten zijn overgestapt op alternatieve voedselbronnen.

In dit rapport worden verder de volgende conclusies getrokken:

- De kwaliteit van de mosselen in de Veluwerandmeren is al sinds 1990 slecht en het belang van mosselen als voedselbron is waarschijnlijk overschat.
- Verder blijkt dat de brilduiker in de winter ook andere prooien tot zich neemt als slakjes, vlokreeften, mosselkreeftjes etc.
- Tegenover afnames van tafeleenden en brilduikers in de Veluwerandmeren staan binnen het IJsselmeergebied toenames in respectievelijk de Gouwzee en de Steile bank bij Lemmer.
- In de Veluwerandmeren zijn er geen aanwijzingen die duiden op een afname van het voedselaanbod.
- Effecten van de verdiepingen zijn vooral te verwachten in de vorm van toename van de duikkosten. De einddiepte ligt echter ruim binnen de mogelijkheden van tafeleenden en brilduikers. Daarnaast zijn er in de wintermaanden voldoende rustgebieden voor de soort aanwezig. Onze conclusie is daarom dat de draagkracht van het leefgebied voor het instandhoudingsdoel op orde is, de voorgenomen verdiepingen doen hier niet aan af.

Uit de zienswijzen komt naar voren dat ook Vogelbescherming Nederland, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Afdeling Noordwest Veluwe de conclusies van Deltares in hoofdlijn onderschrijven.

Overige soorten

Tabel 8: Instandhoudingsdoelstellingen en staat van instandhouding overige niet-broedvogels¹

Niet-broedvogel		Seizoensgemiddelden 2008/09 t/m 2012/13				
		08/09	09/10	10/11	11/12	12/13
Tafeleend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels. Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van kranswierwateren is toegestaan	4.778	4.305	1.093	3.235	5.202
Meerkoet	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van gemiddeld 11.000 vogels	14.255	11.231	10.061	9.247	13.828

1. Gegevens afkomstig van website Sovon: http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=76

2. Gebaseerd op het seizoensgemiddelde

De meerkoet is het hele jaar aanwezig in de Veluwerandmeren en foerageert gedurende de zomermaanden en het najaar voornamelijk op waterplanten; gedurende de wintermaanden schakelt de soort over op mosselen. Gemiddeld over de afgelopen 5 seizoenen liggen de aantallen 10% boven het instandhoudingsdoel. Met een berekend effect van -1% (worst case) vanwege de verdiepingen wordt het instandhoudingsdoel nog steeds gehaald te meer daar afdoende vaststaat dat mosseletende soorten reeds geruime tijd ook andere voedselbronnen benutten. De tafeleend heeft een zeer gevarieerd dieet bestaande uit diverse ondergedoken waterplanten (kranswieren en fonteinkruiden) en uit vlokreeften, zoetwaterweekdieren, waterinsecten en larven van amfibieën, kleine visjes en mosselen. De tafeleend zit sinds het seizoen 2007/08 onder het instandhoudingsdoel. Er zijn echter geen aanwijzingen, gezien het uitgebreide dieet van de soort, dat de draagkracht van het gebied onvoldoende zou zijn. De waterplanten hebben zich sinds de definitieve aanwijzing in 2009 uitgebreid en bevinden zich op een voor de soort winbare diepte. Het aantal mosselen is in de Veluwerandmeren grofweg geschat vertienvoudigd tussen 2004 en 2008. Deze toename heeft zijn weerslag wel gevonden in het aantal kuifeenden, maar niet in het aantal tafeleenden. Er zijn daarom geen aanwijzingen dat de voedselvoorraad een beperkende factor vormt voor de tafeleend in de Veluwerandmeren. Daarnaast zijn er in de wintermaanden voldoende rustgebieden voor de soort aanwezig. De reden voor de recente achteruitgang moet daarom buiten het gebied gezocht worden. De tafeleend kent landelijk een significante afname vanaf 1980. Deze afname valt samen met een afname van de gehele Noordwest Europese broedpopulatie. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de soort verder noordoostelijk van ons land overwintert (Van Roomen, 2012). Maar ook de eigenschappen van de soort kunnen een deel van de achteruitgang verklaren. De tafeleend is vrij gevoelig is voor ijsbedekking van de overwinteringsplaatsen. Dit leidt tot vorsttrek waarbij de soort elders overwintert. De periode die ten grondslag lag aan het vaststellen van de instandhoudingsdoelstelling (de periode 1999/2000 tot en met 2003/04) kende juist vrij zachte winters met nauwelijks ijsbedekking. In de afgelopen 5 jaar kwamen echter regelmatig winters voor die gekenmerkt werden door perioden met strenge vorst waarbij de ondiepe randmeren op de vaargeul na volledig dichtvroren. Juist vanwege de grote oppervlakte van ondiep water in de Veluwerandmeren vriezen deze meren snel dicht. In ieder geval worden de dramatisch lage aantallen in het seizoen 2010/11 in heel Nederland hierdoor verklaard, omdat veel watervogels eind december massaal naar België en Noord-Frankrijk trokken (Hornman, 2013). Tenslotte blijkt er opnieuw sprake van een verschuiving van de soort binnen Nederland. In het Natura 2000 doelendocument (LNV, 2006) wordt gewag gemaakt van een verschuiving van het rivierengebied naar de randmeren. Het wetenschappelijk eindadvies betreffende de autonome neergaande trend in het IJsselmeergebied (Noordhuis, 2014, p. 33) formuleert het als volgt:

Tegelijk met de afname van benthivoren in het IJsselmeer en Markermeer (vanaf 1991/92, dieptepunt 1996/97) was sprake van een toename van de dichtheden van mosselen en waterplanten (met bijbehorende macrofauna zoals slakken), en van toename van de aantallen Kuif- en Tafeleenden in de Randmeren [...] en gelijktijdige afname van de aantallen eenden in gebieden aan de “andere kant” van de Randmeren (rivierengebied).

Dit blijkt momenteel opnieuw het geval te zijn, maar dan in omgekeerde richting. Dit blijkt ook uit de studie van R. Noordhuis (rapport Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, R. Noordhuis, 2015). De soort verschuift ditmaal weer naar het Markermeer & IJmeer. De precieze oorzaak is niet bekend, maar blijkbaar heeft een zich ontwikkelende waterplantenvegetatie in samenhang met een groeiend aanbod aan macrofauna, zoals dit op dit ogenblik het geval is in het Markermeer & IJmeer een grote aantrekkingskracht op tafeleenden net zoals dat destijds het geval was voor de Veluwerandmeren. Wanneer de gegevens over de afgelopen vijf seizoenen van deze twee Natura 2000-gebieden met elkaar vergeleken worden dan geeft dit namelijk het volgende resultaat te zien:

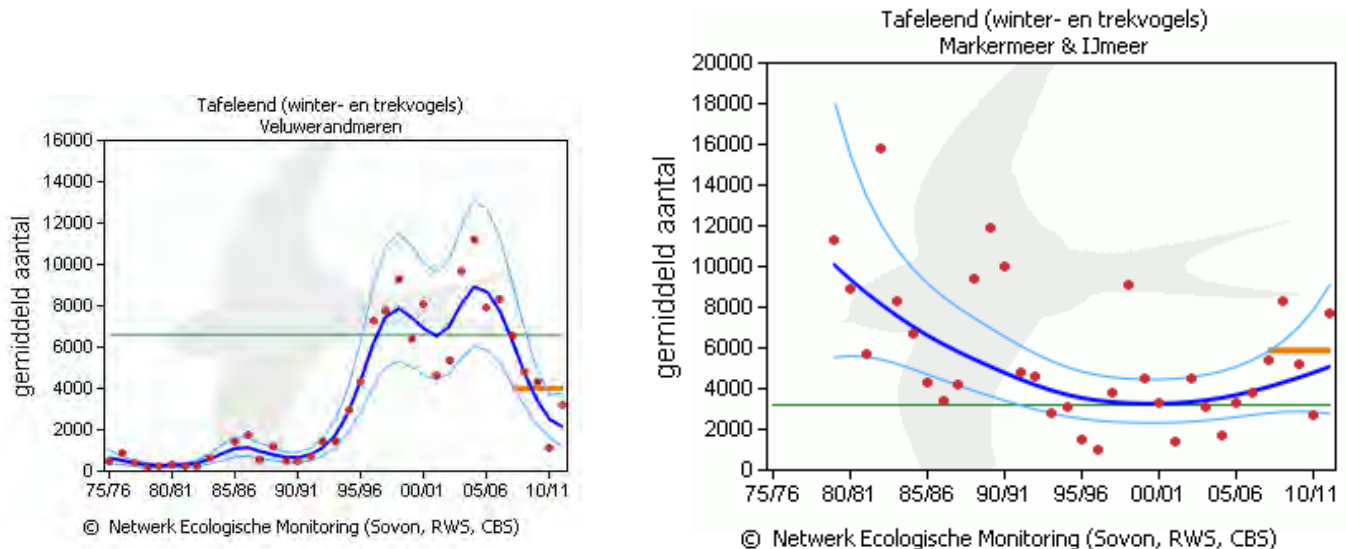
Tabel 9: Aantallen tafeleenden in het zuidelijke IJsselmeergebied

Tafeleend	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	Gemiddelde	Instandhoudingsdoel
Veluwerandmeren	4778	4305	1093	3535	5202	3782,6	6600
Markermeer & IJmeer	8338	5235	2667	7727	8492	6491,8	3200
Totaal	13116	9540	3760	11262	13694	10274,4	9800

Gegevens afkomstig van website Sovon: http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=76 en http://s1.sovon.nl/gebieden/gebieden_trendsnw.asp?gebnr=73.

Op het niveau van het zuidelijke IJsselmeergebied zit de tafeleend (wanneer de instandhoudingsdoelen van deze twee gebieden gecombineerd worden) dan ook - ondanks de landelijke afname - nog steeds rond het gecombineerde instandhoudingsdoel van deze twee gebieden samen.

Grafiek 1: Vergelijking langjarige seizoensgemiddelden van de tafeleend in de Veluwerandmeren en Markermeer & IJmeer

Zoals uit bijgevoegde grafiek van het verloop van de aantallen tafeleenden in de Veluwerandmeren en het Markermeer & IJmeer (op gelijke schaal weergegeven qua aantallen) te zien valt is er na een aanvankelijke verschuiving van het Markermeer & IJmeer richting Veluwerandmeren nu juist een omgekeerde beweging te zien. Daarbij is ook duidelijk dat de instandhoudingsdoelstelling voor de Veluwerandmeren vastgesteld is op het moment dat de aantallen in de Veluwerandmeren het hoogst waren, terwijl in het Markermeer & IJmeer de aantallen juist een dieptepunt kenden.

Er kan geconcludeerd worden dat er momenteel opnieuw sprake is van een herverdeling van tafeleenden in het zuidelijke IJsselmeergebied. Vanwege de uitspraak van de Raad van State ten aanzien van ons eerdere besluit hebben wij onderzoeker R. Noordhuis van bureau Deltares opdracht gegeven om (rapport Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren, R. Noordhuis, 2015) om aan de hand van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen na te gaan of de voorgenomen ingreep ecologisch verantwoord is. In dit rapport worden de volgende conclusies getrokken:

- De kwaliteit van de mosselen in de Veluwerandmeren is al sinds 1990 slecht en het belang van mosselen als voedselbron is waarschijnlijk overschat.
- Tegenover afnames van tafeleenden en brilduikers in de Veluwerandmeren staan binnen het IJsselmeergebied toenames in respectievelijk de Gouwzee en de Steile bank bij Lemmer.
- In de Veluwerandmeren zijn er geen aanwijzingen die duiden op een afname van het voedselaanbod.
- Effecten van verdieping zijn vooral te verwachten in de vorm van toename van de duikkosten. De einddiepte ligt echter ruim binnen de mogelijkheden van tafeleenden en brilduikers.

Uit de zienswijzen komt naar voren dat ook Vogelbescherming Nederland, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Afdeling Noordwest Veluwe de conclusies van Deltares in hoofdlijn onderschrijven. Alles overwegend is onze conclusie daarom dat de kwaliteit van het leefgebied voor deze soort in het licht van het instandhoudingsdoel voldoende is, de voorgenomen verdiepingen doen hier niet aan af. De soort prefereert op dit ogenblik een ander gebied.

Instandhoudingsdoelen staatsnatuurmonument

Het staatsnatuurmonument Drontermeer is gelegen in het Drontermeer. Gezien de locatie van het plangebied zullen geen effecten optreden op de instandhoudingsdoelstellingen van dit beschermde natuurmonument plaatsvinden.

Stikstof

De kritische depositiewaarde (KDW) is sterk afhankelijk van het landschapstype. In afgesloten zeearmen, waaronder de Veluwerandmeren, zijn beide typen (H3140 en H3150) als minder tot niet gevoelig beoordeeld. In dit landschapstype is er van uitgegaan dat het habitatype voldoende buffercapaciteit bevat en van nature (matig) eutroof is. De kritische depositiewaarde is als >2.400 mol/ha/jaar bepaald. In de Veluwerandmeren zijn geen stikstofgevoelig habitatype aanwezig, de Veluwerandmeren zijn dan ook niet opgenomen in het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen voor H3140 en H3150 kunnen met zekerheid worden uitgesloten nu de additionele stikstofdepositie niet leidt tot overschrijding van de KDW.³ Uit de berekening in Aerius blijkt voorts dat de additionele stikstofdepositie tijdens de aanlegfase van WS1 en lokaal is en beperkt blijft tot de Veluwerandmeren en een kleine zone daaromheen. De verhoogde stikstofdepositie reikt niet tot andere Natura 2000-gebieden.

Cumulatie met andere projecten

De passende beoordeling bevat een volledige lijst van projecten in de Veluwerandmeren met een totaal overzicht van de gecumuleerde effecten. Volgens de passende beoordeling zullen er negatieve effecten zijn op het habitatype 'Kranswierwateren', de habitattoort kleine modderkruiper en de niet-broedvogels kleine zwaan, pijlstaart, krooneend, tafeleend, brilduiker en meerkoet. Kort samengevat luiden de conclusies van de passende beoordeling over de cumulatieve effecten: Ten aanzien van de habitattypen en de kleine modderkruiper kan een cumulatief significant negatief effect met zekerheid uitgesloten worden gezien de huidige staat van instandhouding. Wat betreft de waterplanteneters kleine zwaan, pijlstaart en krooneend hebben alle projecten gezamenlijk een maximaal negatief effect van minder dan 4%. Dit staat tegenover een eerdere toename van het leefgebied met meer dan 20%. Aangezien al deze soorten boven het instandhoudingsdoel zitten is er ook cumulatief geen negatief effect op het behalen van de instandhoudingsdoelstelling. En ten aanzien van de bodemfauna-eters (en vogels met gemengd dieet) merkt de passende beoordeling op:

Het effect op het leefgebied van kuifeend dat het gevolg is van de voorgenomen zeven IIVR-projecten en overige ontwikkelingen, is beperkt (maximaal 4% zie §6.2) ten opzichte van de huidige draagkracht. Voor soorten met een gemengd benthivoor-herbivoor voedselpakket (brilduiker, meerkoet en tafeleend) ligt de omvang en de kwaliteit van het leefgebied momenteel ruim boven het doel. Het effect op het leefgebied van tafeleend, brilduiker en meerkoet, dat het gevolg is van de voorgenomen zeven IIVR-projecten, is beperkt (maximaal 4% zie §6.2) ten opzichte van de opgetreden toename van de draagkracht (>20%).

Sinds het opstellen van de passende beoordeling is door ons een vergunning verleend voor de exploitatie van een kitesurfzone ter hoogte van Camping Veluwe Strand gedurende de maanden april tot en met september. De cumulatieve effecten van deze vergunning zijn dan ook niet meegenomen in de passende beoordeling voor de verdiepingen van project WS.1, daarom zijn deze

³ Op 22 oktober is het project ingevoerd in Aerius Calculator (kenmerk 2EVfxk43G7). Uit de berekening in Calculator volgt dat de kritische depositiewaarde in de Veluwerandmeren wordt overschreden met 0,28 mol/ha/j. Dit betreft habitatype H999: 76 Habitatype onbekend. Dit betreft enkele kleine vlakjes (totaal 9,6 ha in totaal Veluwerandmeren) waarvoor het habitatype onbekend is. Het model hanteert in dergelijke gevallen als KDW automatisch de KDW van het meest kritische type. In dit geval is dat de KDW van H3140 die voor het subtype hogere zandgronden geldt (571 Mol/ha/jaar). Dit subtype komt echter niet in de Veluwerandmeren voor. Er is dus geen sprake van additionele stikstofdepositie of overschrijding van de kritische depositiewaarde.

cumulatieve effecten afzonderlijk door ons bepaald. De kitesurfzone is alleen opengesteld gedurende de maanden april tot en met september. Hierdoor is er alleen een minimaal effect op de slobeend, die als trekvogel gebruik maakt van de Veluwerandmeren in september. Omdat de verdiepingen van project WS.1 geen effect hebben op de slobeend is van cumulatie met de kitesurfzone geen sprake.

Stap 4: Toetsing aan de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden

In de herziene Sportnota 2013-2016 van de provincie Flevoland wordt de watersport naast de triatlon aangewezen als een van de twee kernsporten van de provincie. Dit vanwege de prominente positie die de watersport inneemt op het economisch gebied met in 2010 een totaal van 26,5 miljoen euro dagbestedingen en 38,3 miljoen euro verblijfsbestedingen die gerelateerd waren aan oever- en watersport. Het sportbeleid richt zich daarbij primair op de sportieve dimensie: het in recreatief of wedstrijdverband beoefenen van de watersport. Het vergroten van de vaarmogelijkheden op het Veluwemeer past dan ook binnen de ambities van het sportbeleid en het economisch beleid van de provincie.

Conclusie

Uit de passende beoordeling (en de aanvullende documenten) bij de aanvraag, alsmede uit het rapport 'Trends en ontwikkelingen in ecologie en draagkracht voor Tafeleend en Brilduiker in de Veluwerandmeren' (R. Noordhuis, 2015) is ons gebleken dat significante negatieve effecten kunnen worden uitgesloten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwerandmeren. Negatieve effecten kunnen afdoende worden gemitigeerd, er kan een Natuurbeschermingswetvergunning worden afgegeven.

E. Zienswijzen en reactie op zienswijzen

Wij hebben zienswijzen ontvangen van gemeente Zeewolde, Vogelbescherming Nederland en een gezamenlijke zienswijze van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Noordwest Veluwe. Gemeente Zeewolde kan instemmen met het afgeven van een vergunning. Vogelbescherming Nederland heeft aangegeven in te kunnen stemmen met de conclusies van de aanvullende rapportages en geen juridische bezwaren meer te hebben. De Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Noordwest Veluwe hebben eveneens aangegeven zich in de conclusies van de aanvullende rapportages te kunnen vinden en hebben nog een aantal vragen gesteld, deze worden beantwoord in bijlage 3. De zienswijzen hebben ons geen aanleiding gegeven af te wijken van de conclusies in de passende beoordeling dat er geen sprake is van significante negatieve effecten en dat de negatieve effecten voldoende door het gebied opgevangen kunnen worden.

F. Kennisgeving en afschriften

Van dit besluit zal conform artikel 42, derde lid van de Natuurbeschermingswet door ons kennis worden gegeven door middel van publicatie in huis-aan-huisbladen en op de website van provincie Flevoland.

Afschriften van dit besluit worden verzonden aan:

- Ministerie van Economische Zaken, Directie RRE/Nb-wet team
- Rijkswaterstaat Midden-Nederland
- Provincie Gelderland
- Gemeente Dronten
- Gemeente Elburg
- Gemeente Harderwijk
- Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe
- KNNV afdeling Noordwest-Veluwe
- Vogelbescherming Nederland
- Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

G. Besluit met vergunningvoorwaarden

Gedeputeerde Staten van Flevoland HEBBEN BESLOTEN op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998; vergunning te verlenen aan Coöperatie Gastvrije Randmeren; voor een drietal verdiepingen in het Veluwemeer met een totale oppervlakte van 115 ha tot een diepte van -1,80 meter NAP en het verbreden en verdiepen van een deel van de vaargeul over een lengte van 1 km tot een diepte van -5,00 meter NAP, waarvan de exacte coördinaten van de winvakken staan aangegeven op de kaart, die als bijlage 3 bij dit besluit is gevoegd.

1. De vergunning is geldig tot en met 31 december 2022.
2. De werkzaamheden op grond van de vergunning mogen niet eerder beginnen dan nadat de vergunninghouder een week voorafgaand aan de eerste actie hiervan melding heeft gemaakt via het emailadres handhaving@ofgv.nl.
3. Voor vervolgacties, na een onderbreking die langer dan twee maanden in beslag neemt, dient opnieuw een melding overeenkomstig voorwaarde 2 gedaan te worden.
4. De werkzaamheden vinden overdag plaats van een half uur vóór zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang. Bij gebruik van kunstlicht wordt uitstraling over het water zoveel mogelijk voorkomen.
5. Vanaf 1 oktober tot en met 31 maart (het winterhalfjaar) wordt met één zandzuiger (of winvaartuig) gewerkt. In het zomerhalfjaar (van 1 april tot en met 30 september) is het werken met meerdere winvaartuigen toegestaan.
6. In vlak 3 worden in de periode van 1 oktober tot en met 31 januari in een straal van 300 meter rondom Pierland geen ontgrondingswerkzaamheden uitgevoerd.
7. De werkzaamheden worden stilgelegd in geval van een 'vertroebelingpluim' in het water van meer dan 200 meter vanaf de werklocatie (winvaartuig en beunbak). Hiervan is sprake als het doorzicht gemeten met de Secchi-schijf op 200 meter vanaf de werklocatie minder is dan 1 meter.

H. Bezwaar

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na datum van verzending van deze brief schriftelijk bij ons bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend te zijn en voorzien van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar. Nadere informatie over de bezwaarprocedure treft u aan in het hierna volgende informatieblad.

I. Ondertekening

Lelystad,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris, de voorzitter,

Mr. Drs. T. van der Wal

J. Lodders

Bijlage 1

Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bezwaar

Tegen onze besluiten kunt u op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na datum van verzending ervan bij ons schriftelijk bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend en voorzien te zijn van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar.

Verzoek om voorlopige voorziening

Wanneer u van mening bent dat, in afwachting van de behandeling van uw bezwaarschrift, een voorlopige voorziening moet worden getroffen, kunt u een verzoek daartoe indienen bij de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. Uw verzoek om voorlopige voorziening wordt pas in behandeling genomen wanneer u griffierecht heeft betaald. De Raad van State laat u weten hoe hoog het griffierecht is en op welke wijze u dit kunt overmaken.

Overslaan van de bezwaarschriftenprocedure

Op grond van artikel 7:1a van de Algemene wet bestuursrecht kunt u in uw bezwaarschrift aangeven dat u de bezwaarschriftenprocedure wilt overslaan en rechtstreeks in beroep wilt gaan bij de administratieve rechter. In artikel 7:1 a tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht is bepaald dat wij een dergelijk verzoek in ieder geval moeten afwijzen wanneer: A) het bezwaarschrift is gericht tegen het niet op tijd nemen van een besluit. B) tegen het besluit door een andere belanghebbende ook een ander bezwaarschrift is ingediend waarin zo'n verzoek niet is gedaan en dit bezwaarschrift ontvankelijk is.

Wij stemmen alleen in met het verzoek om de bezwaarschriftenprocedure over te slaan, wanneer de zaak daarvoor geschikt is. Wanneer dit het geval is, zenden wij het bezwaarschrift door aan de bevoegde rechter.

Proceskostenvergoeding

Tot slot wijzen wij u er nog op dat u op grond van artikel 7:15, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht bij ons - voordat wij een besluit hebben genomen op uw bezwaarschrift - een verzoek kunt indienen om de kosten die u redelijkerwijs in verband met de behandeling van uw bezwaarschrift moet maken, te vergoeden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om kosten van rechtsbijstand, kosten van een getuige/deskundige; reis- en verblijfkosten, kosten van uittreksels uit openbare registers, telefoongesprekken. Bij het indienen van zo'n verzoek moet u het bedrag van de vergoeding aangeven en stukken overleggen waaruit blijkt dat u deze kosten daadwerkelijk heeft gemaakt. Bij het besluit dat wij op het bezwaarschrift nemen, wordt tegelijkertijd een besluit genomen op een ingediend verzoek om vergoeding van de kosten.

Bijlage 2: Lijst van geraadpleegde literatuur

Bouma, 2014	Tweekleppigen in de Randmeren : bemonstering 2013 / S. Bouma, J.H. Bergsma, P.B. Broeckx, W. Lengkeek. - Culemborg : Bureau Waardenburg bv, 2014. - Opdrachtgever: Rijkswaterstaat Centrale Informatievoorziening. - Rapport nr. 13-236
Heunks, 2009	Verspreiding en foeragegedrag van Brilduikers in de Veluwerandmeren : aanvullend veldonderzoek in de winter van 2008-2009 in het kader van IIVR-Veluwerandmeren / C. Heunks, J. de Fouw, R.G. Verbeek, B. Achterkamp. - Bureau Waardenburg, 2009. - Rapport nr. 09-063
Heunks, 2013	Passende beoordeling van Integrale Inrichting Veluwerandmeren (IIVR fase 2) in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 : geactualiseerde beoordeling van zeven projecten uit het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren (IIVR) / C. Heunks, R.G. Verbeek, J. van der Winden. - Culemborg : Bureau Waardenburg bv, 2013. - Rapport nr. 13-037
Hornman, 2013	Watervogels in Nederland 2010/2011 / Menno Hornman, Fred Hustings, Kees Koffijberg, Olaf Klaassen, Erik van Winden, Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Leo Soldaat. - Nijmegen : Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2013. - Waterdienst-rapport BM 13.01 ; SOVON-rapport 2013/02
Hornman, 2014	Watervogels in Nederland 2011/2012 / Menno Hornman, Fred Hustings, Kees Koffijberg, Olaf Klaassen, Romke Kleefstra, Erik van Winden, Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Leo Soldaat. - Nijmegen : Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2014. - Sovon-rapport 2013/66 ; RWS-rapport BM 13.27
Kolen, 2011	Natuureffectenstudie verdieping deel van vaargeul in Drontermeer : toetsing van de ingreep aan de wet- en regelgeving voor natuur / M. Kolen. - Alkmaar : Grontmij Nederland B.V., 2011
IM, 2010	Besluit inhoudende een vergunning op grond van de Ontgrondingenwet voor het uitbreiden van de vaargeul en het vaargebied voor recreatievaart in het Veluwemeer / Inspectie Verkeer en Waterstaat, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2010. - IVW/2010-14920
IM, 2012	Brondocument Waterlichaam Randmeren-oost : doelen en maatregelen rijkswateren / Ministerie van IenM, Rijkswaterstaat, 2009. - Partiële herziening / opgesteld door RWS Waterdienst. - Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, 2012
LNv, 2006	Natura 2000 doelendocument : duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. - Den Haag : Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006
LNv, 2010	Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied #76 Veluwerandmeren / Den Haag : Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Programmadirectie Natura 2000, 2010. - PDN/2009-076
Noordhuis, 2014	Wetenschappelijk eindadvies ANT-IJsselmeergebied : vijf jaar studie naar kansen voor het ecosysteem van het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer met het oog op de Natura 2000-doelen / Ruurd Noordhuis, Simon Groot, Miguel Dionisio Pires, Maaïke Maarse. - Deltares, 2014
Van Roomen, 2012	Flyway-trends for waterbird species important in lakes IJsselmeer and Markermeer / Marc van Roomen, Menno Hornman, Stephan Flink, Tom Langendoen, Erik van Winden, Szabolcs Nagy & Chris van Turnhout. - Nijmegen : Sovon Dutch Centre for Field Ornithology, 2012. - SOVON-report 2012/22
Voslamber, 1999	Vergelijkende studie van telmethoden tijdens watervogeltellingen in de Randmeren / Berend Voslamber & Chris van Turnhout. - Beek-Ubbergen : SOVON Vogelonderzoek Nederland. - RIZA-rapport BM99.06 ; SOVON-onderzoeksrapport 1999/04
Waardenburg, 2012	Simultaantelling brilduikers op Wolderwijd en Veluwemeer. - Bureau Waardenburg bv, 2012

Bijlage 3: beantwoording vragen Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Noordwest Veluwe

Vragen

De volgende vragen zijn aan ons gesteld:

1. Wat maakt dat in het geval van brilduiker en tafeleend wel een genuanceerde blik op grotere schaal gerechtvaardigd is, maar in het geval van de kleine zwaan niet? Heeft u zich er van vergewist of de beoogde verdiepingen het niet-behalen van de landelijke doelstelling van de kleine zwaan niet nog verder onderdruk zet?
2. In welke mate zijn de effecten als gevolg van een nieuw peilbesluit op de beschikbaarheid van voedsel voor kleine zwanen en duikeenden meegenomen in de Passende Beoordeling?

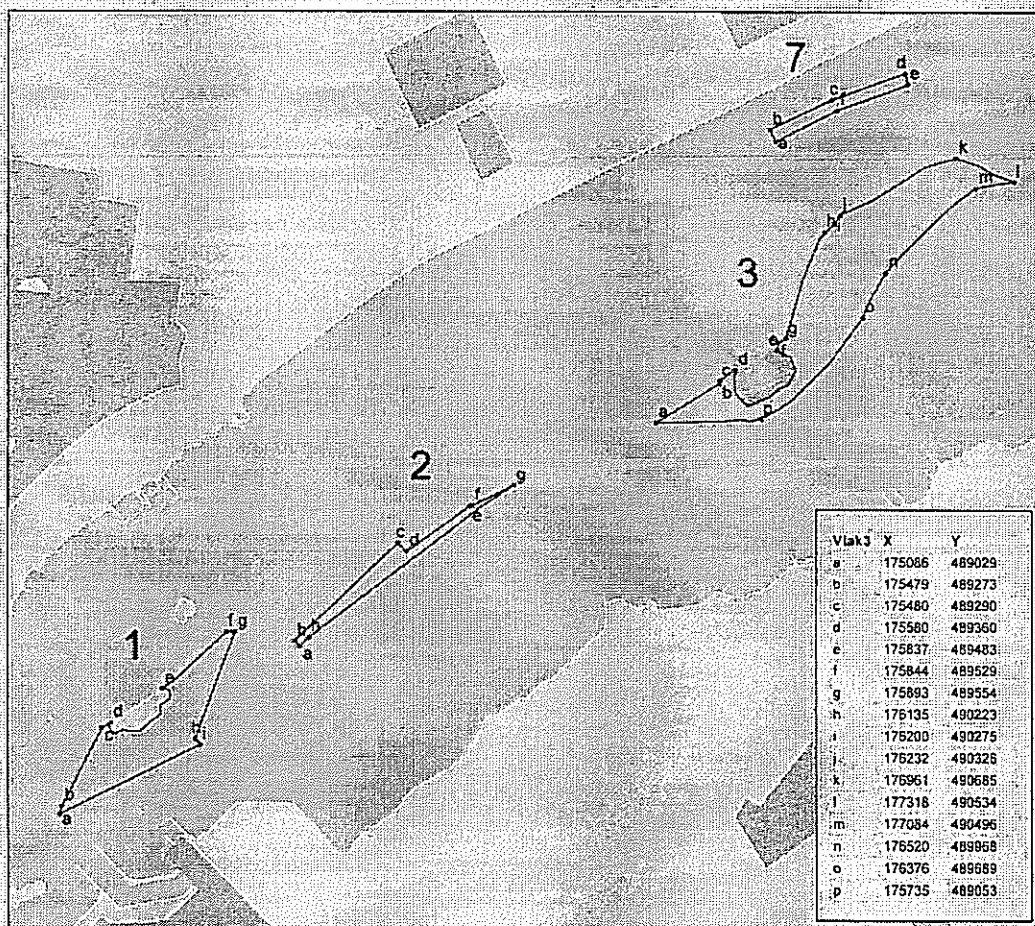
Reactie GS Flevoland

1. In de passende beoordeling wordt voor de tafeleend gewezen op discrepantie tussen enerzijds een toegenomen draagkracht en anderzijds een afnemend aantal. Deze discrepantie laat zien dat de oorzaak van het afnemend aantal tafeleenden niet gelegen is in de draagkracht van het gebied Veluwerandmeren zelf, maar veroorzaakt wordt door andere factoren. Dat is de reden waarom de effecten voor de tafeleend in de Passende Beoordeling op een grotere schaal dan de Veluwerandmeren beschouwd zijn. Voor de brilduiker is geen sprake van een dergelijke discrepantie. Anders dan wordt gesuggereerd is er voor de brilduiker daarom geen reden om de effecten op een ruimere schaal dan de Veluwerandmeren te beschouwen.

Voor de kleine zwaan zijn de effecten van WS1 en WS2 beoordeeld op basis van het aanwijzingsbesluit van de Veluwerandmeren. Bij de voorbereiding van het aanwijzingsbesluit is indertijd vanuit de Natura 2000 doelen op landelijk niveau en een beoordeling van de situatie in de concrete gebieden, door middel van het doelendocument bepaald of de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de realisering van de landelijke doelstelling voldoende is (behouddoel) of dat het gebied op termijn een grotere bijdrage (verbeterdoel) aan de realisering van het doel op landelijk niveau moet gaan leveren. In het aanwijzingsbesluit voor de Veluwerandmeren wordt de afname van de internationale populatie benoemd, maar wordt vervolgens geconcludeerd dat in het gebied behoud van de huidige situatie (seizoensgemiddelde van gemiddeld 120 vogels) voldoende is. Er is voor de Veluwerandmeren dus geen verbeteropgave geformuleerd.

Wanneer gekeken wordt naar het seizoensgemiddelde van de kleine zwaan in de Veluwerandmeren op basis van de Sovon-gegevens over de periode 2008/2009 tot en met 2012/2013, dan blijkt geen sprake te zijn van een significante aantalsverandering. Het 5-jarig gemiddelde bedraagt 335, hetgeen ruimschoots hoger is dan het instandhoudingsdoel van 120 vogels. Al met al kan daarom gesteld worden dat de Veluwerandmeren op dit moment een substantiële bijdrage leveren aan het behoud van de internationale populatie van de kleine zwaan en dit ook kunnen blijven doen wanneer WS.1 en WS.2 in de Veluwerandmeren ontwikkeld worden.

2. In de Passende Beoordeling voor de IIVR-maatregelen zijn eventuele effecten van een voorgenomen peilbesluit niet opgenomen omdat het besluit nog niet genomen is. Rijkswaterstaat bereidt op dit moment een nieuw peilbesluit voor. Volgens de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt het huidige peil in de Veluwerandmeren overigens gehandhaafd. Voor het peilbesluit wordt door RWS een zelfstandige MER en Passende Beoordeling opgesteld. De effecten van de IIVR-maatregelen kunnen daarbij mogelijk relevant zijn als onderdeel van de achtergrondsituatie of in de cumulatiestudie.

Vlakt	X	Y
a	175086	489029
b	175479	489273
c	175480	489290
d	175580	489360
e	175837	489483
f	175844	489529
g	175893	489554
h	176135	490223
i	176200	490275
j	176232	490328
k	176961	490685
l	177318	490534
m	177084	490496
n	176520	489968
o	176376	489689
p	175735	489053

Te ontgronden IIVR-gebied Veluwemeer

Vlakt	X	Y
a	171389	486591
b	171400	486637
c	171650	487120
d	171703	487152
e	172020	487361
f	172417	487715
g	172472	487716
h	172220	487050
i	172255	487015

Vlakt	X	Y
a	172874	487624
b	172839	487659
c	173483	488274
d	173533	488221
e	173926	488506
f	173941	488508
g	174201	488635
h	172828	487683

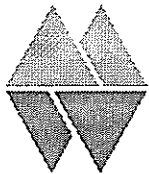
Vlakt	X	Y
a	175826	490785
b	175792	490860
c	176182	491042
d	176638	491205
e	176654	491137
f	176214	490979

Auteur: H. Hootsen
Datum: 31-07-2007
Referentie: Pbl_006

Schaal: 1:30.000
Topografie: ©TDK

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijksdienst voor het Register
Uitgeverij 2008

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Provincie Flevoland
Ruimte, Wonen en Natuur

Postbus 55
8200 AB Lelystad

ons kenmerk 13-595/15.07520/CamHe
datum 3 december 2015
onderwerp Aanvullende informatie ten behoeve van Nbwet vergunning WS1 en WS2
aantal blz. 7

Geachte heer [REDACTED]

Op uw verzoek stuur ik u hierbij:

1. de resultaten van de stikstofberekeningen voor IIVR maatregel WS1 en WS2 in de Veluwerandmeren;
2. een nadere toelichting op onze aanvulling en actualisatie van de Passende Beoordeling van het IIVR (Bureau Waardenburg, rapport 15-046)

Ad 1 Stikstofberekeningen

De aanleg van IIVR maatregelen WS1 en WS2 zal gepaard gaan met de inzet van materieel (schepen, machines, vrachtwagens) dat overwegend op dieselmotoren draait. Hierbij komt NO_x vrij dat vervolgens neerslaat (droog en nat) als NO₂. Deze additionele depositie kan gevolgen hebben voor natuur.

De Provincie heeft de initiatiefnemer van WS1 en WS2 verzocht om de omvang van de additionele depositie als gevolg van de aanleg van WS1 en WS2 in beeld te brengen en na te gaan of deze additie effecten kan hebben op beschermde natuur; in het bijzonder de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000- gebieden.

De omvang van de tijdelijke additionele depositie is berekend met Aerius; de rekentool die in de PAS (Programma Aanpak Stikstof) verplicht gebruikt dient te worden. In deze programmatuur worden alle bronnen van emissie voorzien van de benodigde parameterwaarden. De berekening resulteert in een kaartbeeld met de ruimtelijke verdeling van de depositie. De gridcellen op basis waarvan het beeld is berekend, zijn hexagonalen met een oppervlakte van ruim een hectare.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2008
Lid Netwerk Groene Bureau's

Postadres: Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 27 10
Fax: 0345 - 51 93 49
e-mail: info@bwa.nl
internet: www.bwa.nl

Bezoekadres: Varkensmarkt 9, 4101 CK Culemborg
Handelsregister: KVK 11026626
BTW-nummer: NL3057.62.059 B-05
Bank: ABN-AMRO 55 93 19 576 IBAN NL57ABNA0559319576 BIC ABNANL2A
ING 710572 IBAN NL47INGB0000710572 BIC INGBNL2A

Bijlage 1 t/m 4 bevat de resultaten van de stikstofberekeningen die voor WS1 en WS2 zijn uitgevoerd:

Bijlage 1: resultaten AERIUS berekening WS1

Bijlage 2: resultaten AERIUS berekening WS2

Bijlage 3: ruimtelijke weergave van resultaten AERIUS berekening WS1

Bijlage 4: ruimtelijke weergave van resultaten AERIUS berekening WS2

De kaarten laten zien dat de additionele stikstofdepositie tijdens de aanlegfase van WS1 en WS2 lokaal is en beperkt blijft tot de Veluwerandmeren en een kleine zone daaromheen. De verhoogde stikstofdepositie reikt niet tot andere Natura 2000-gebieden. Externe werking is dus niet aan de orde. Melding- of vergunningplicht in het kader van het PAS is dus ook niet aan de orde.

De Veluwerandmeren zijn geen PAS-gebied omdat in de Veluwerandmeren geen habitattypen voorkomen die gevoelig zijn voor stikstof en waarvan de kritische depositiewaarde overschreden wordt. De Veluwerandmeren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied voor twee habitattypen, te weten H3140 en H3150. Type H3140 komt in Nederland in drie verschillende landschapstypen voor :

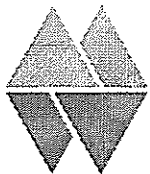
- hogere zandgronden
- laagveengebieden
- afgesloten zeearmen

Het andere habitatype (H3150) komt in Nederland in 2 landschapstypen voor:

- buiten afgesloten zeearmen
- in afgesloten zeearmen

De kritische depositiewaarde is sterk afhankelijk van het landschapstype. In afgesloten zeearmen, waaronder de Veluwerandmeren, zijn beide typen (H3140 en H3150) als minder tot niet gevoelig beoordeeld. In dit landschapstype wordt er van uitgegaan dat het habitatype voldoende buffercapaciteit bevat en van nature (matig) eutroof is. De kritische depositiewaarde is als '>2.400 Mol.ha/jaar' bepaald. De additionele stikstofdepositie zal nooit leiden tot een overschrijding van de kritische depositiewaarde. Negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen voor H3140 en H3150 kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

Bijlage 1 en 2 (standaard output uit AERIUS) laten vreemd genoeg zien dat wel sprake is van een overschrijding van de kritische depositiewaarde. Dit betreft habitatype H999: 76 Habitatype onbekend. Dit betreft enkele kleine vlakjes (totaal 9,6 ha in totaal VRM) waarvoor het habitatype onbekend is. Het model hanteert in dergelijke gevallen automatisch de KDW van het meest kritische type. In dit geval is dat de KDW van H3140 die voor het subtype van de hogere zandgronden geldt (KDW 571 Mol/ha/jaar). Daar dit subtype niet in de Veluwerandmeren voorkomt zou ook voor deze kleine vlakjes met onbekend habitatype een KDW van >2.400 Mol/ha/jaar gehanteerd moeten worden. Er vindt geen overschrijding plaats van de kritische depositiewaarde. Negatieve effecten op het behalen van de

Instandhoudingsdoelen voor H3140 en H3150 kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

Conclusie:

De additionele stikstofdepositie tijdens de aanlegfase van WS1 en WS2 is klein, lokaal en tijdelijk van aard. De additionele stikstofdepositie zal niet leiden tot een overschrijding van de kritische depositiewaarde van de beschermde habitattypen (H3140 en H3150). Negatieve effecten als gevolg van de stikstofdepositie op het behalen van de instandhoudingsdoelen voor H3140 en H3150 kunnen met zekerheid worden uitgesloten. Melding- of vergunningplicht in het kader van het PAS is niet aan de orde.

Ad. 2 cumulatie na actualisatie

In 2015 heeft Bureau Waardenburg in rapport 15-046 (Heunks et al. 2015) een aanvulling en actualisatie gegeven op de Passende Beoordeling van het IIVR (Heunks et al. 2013). De cumulatiestudie is hierin niet opnieuw uitgevoerd omdat er geen nieuwe besluiten voor projecten in het gebied zijn genomen en effecten van de verdiepingen in dezelfde orde van grootte zijn als waar eerder van is uitgegaan.

Wij hopen hiermee afdoende informatie gegeven te hebben.

Met vriendelijke groet,
Bureau Waardenburg bv

drs. C. Heunks

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Bijlage 1: resultaten AERIUS berekening WS1

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening WS1

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl

AERIUS CALCULATOR

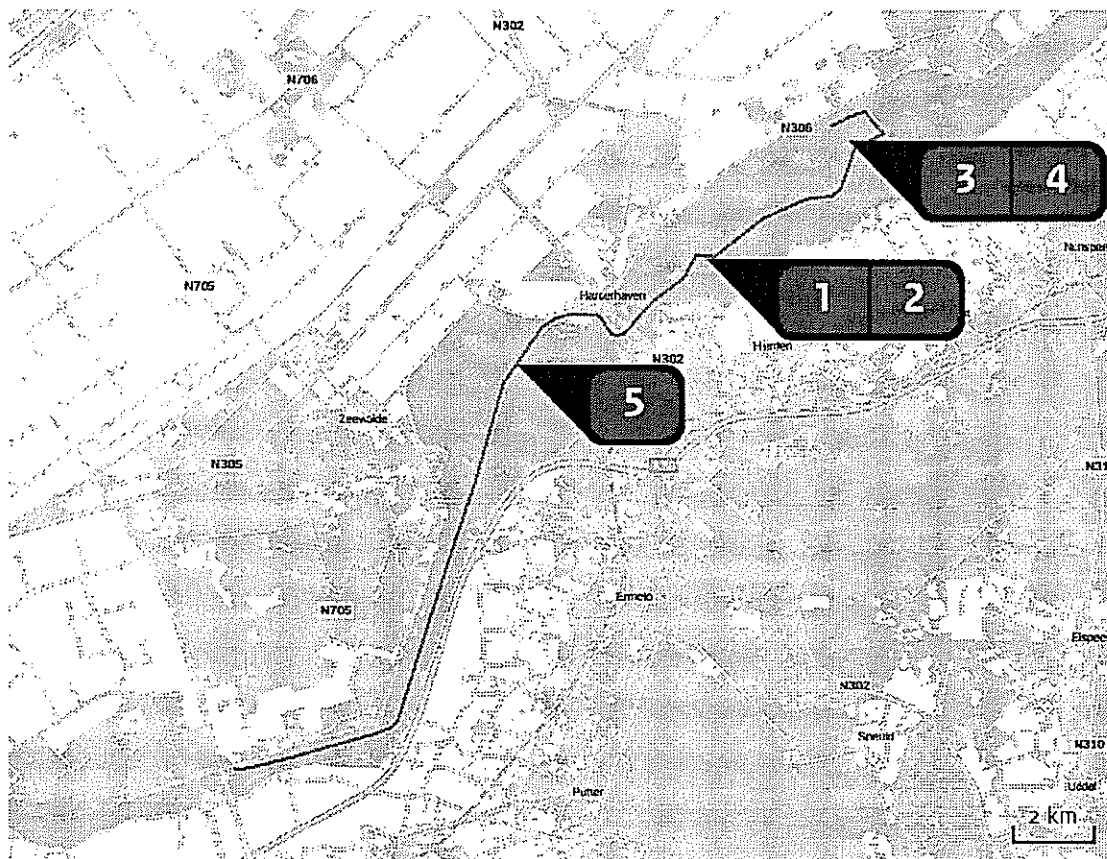
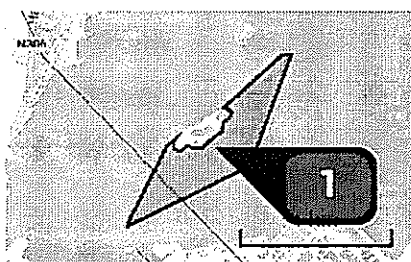
Contact	Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
	Job de Jong	Harderwijk, 0000aa Harderwijk

Activiteit	Omschrijving	AERIUS kenmerk
	Stikstofdepositie WS1	zEVfxk43G7
	Datum berekening	Rekenjaar
	22 oktober 2015, 15:22	2016

Totale emissie	Situatie 1	
	NOx	4.076,37 kg/j
	NH3	-

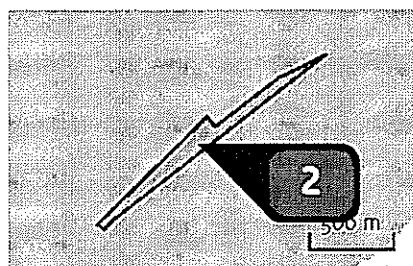
Depositie Hectare met hoogste project- bijdrage (mol/ha/j)	Natuurgebied	Provincie
	-	-
	Situatie 1	-

Toelichting	Harderwijk
-------------	------------

Locatie
WS1Emissie
(per bron)
WS1

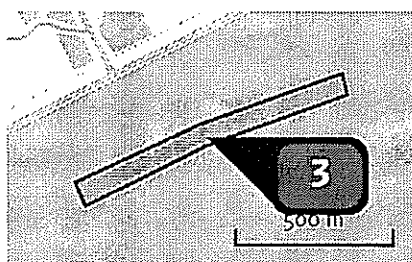
Naam WS1_Vlak_1
Locatie (X,Y) 171964, 487102
NOx 616,00 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger WS1_vlak1 0,26		4,0	4,0	0,0	NOx	616,00 kg/j

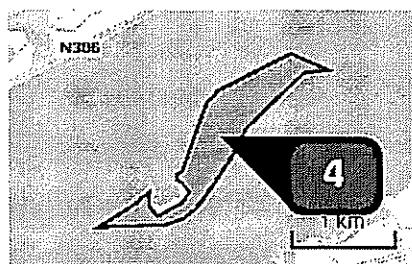
Naam WS1_Vlak_2
Locatie (X,Y) 173435, 488116
NOx 216,00 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_ws1_vlak2 0,09		4,0	4,0	0,0	NOx	216,00 kg/j

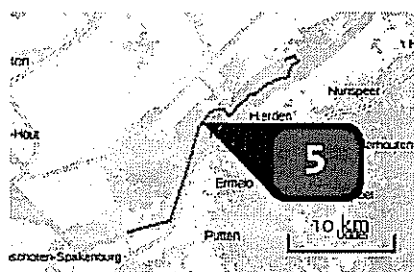
Naam WS1_Vlak_7
Locatie (X,Y) 176211, 491003
NOx 128,00 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_ws1_vlak7 0,05		4,0	4,0	0,0	NOx	128,00 kg/j

Naam WS1_Vlak_3
Locatie (X,Y) 176275, 489892
NOx 1.412,00 kg/j

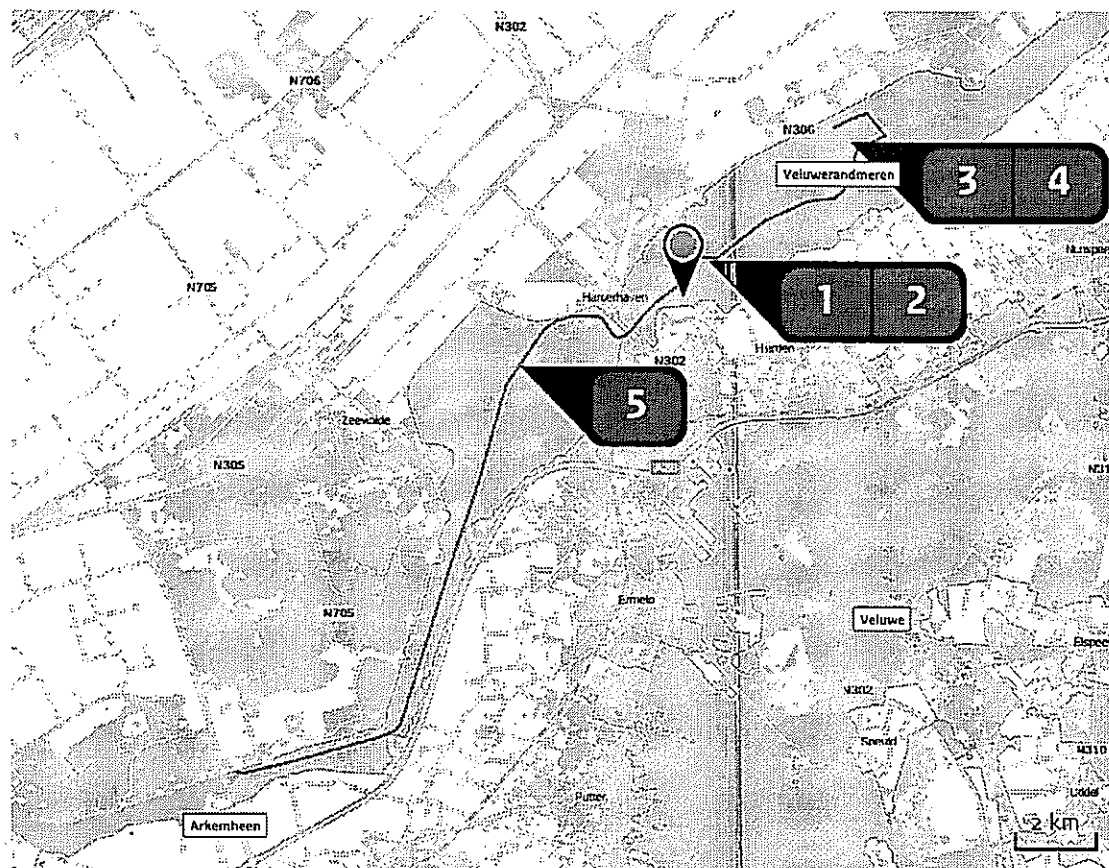
Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_ws1_vlak3 0,6		4,0	4,0	0,0	NOx	1.412,00 kg/j

Naam Bron 5
Locatie (X,Y) 168002, 485065
NOx 1.704,37 kg/j

Scheepstype	Omschrijving	Vaarbeweging per etmaal (A -> B)	Percentage geladen	Vaarbeweging per etmaal (B -> A)	Percentage geladen	Stof	Emissie
Mo	transport WS1	2	100%	2	0%	NOx	1.704,37 kg/j

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage

Hoogste projectbedragen per
netto-gebied

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied

Veluwerandmerén

Hoogste
depositie
(mol/ha/j)

Overschrij-
ding KDW

Ontwikkelings-
ruimte
beschikbaar

0,28

-

☐ Geen overschrijding

☒ Wel overschrijding

Depositie per
habitattype

Veluwerandmeren

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:76 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,28		-

- ☐ Geen overschrijding
☒ Wel overschrijding

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in de Benelux. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

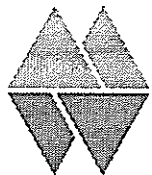
Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2014.1_20150903_de05cf2bce

Database versie 2014.1_20150825_fb538daf31

Meer informatie over de gebruikte data, zie www.aerius.nl/methodiek

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Bijlage 2: resultaten AERIUS berekening WS2

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening WS2

- Kenmerken
- Emissie
- Depositie natuurgebieden
- Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon

Inrichtingslocatie

Job de Jong

Harderwijk, 0000aa Harderwijk

Activiteit

Omschrijving

AERIUS kenmerk

Stikstofdepositie WS2

zDtHogTiF4

Datum berekening

Rekenjaar

22 oktober 2015, 16:23

2016

Totale emissie

Situatie 1

NOx

6.369,65 kg/j

NH3

-

Depositie

Natuurgebied

Provincie

Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

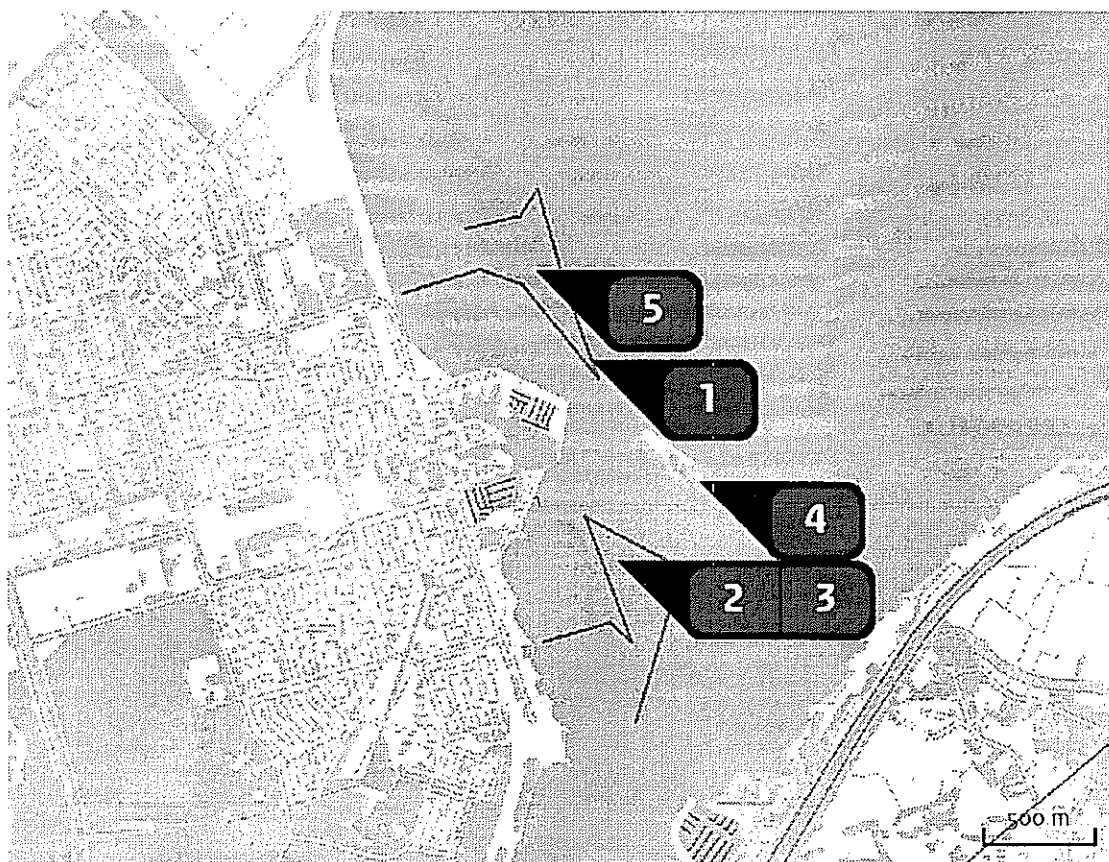
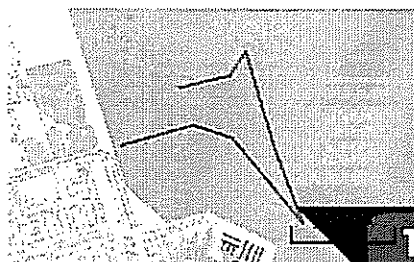
-

Situatie 1

-

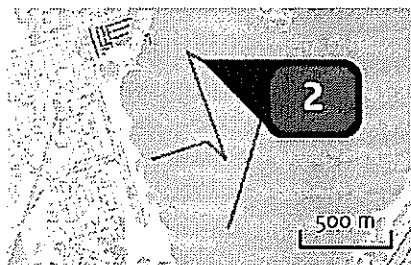
Toelichting

Stikstofdepositie WS2

Locatie
WSzEmissie
(per bron)
WSz

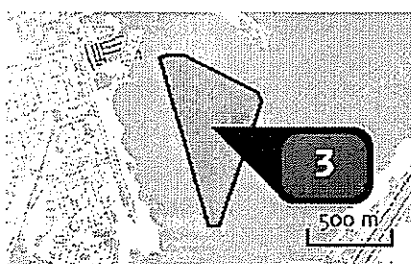
Naam Bron 1
Locatie (X,Y) 166393, 483113
NOx 74,28 kg/j

Scheepstype	Omschrijving	Vaarbeweging per etmaal (A -> B)	Percentage geladen	Vaarbeweging per etmaal (B -> A)	Percentage geladen	Stof	Emissie
Mo	transport Wsz vlak 5	1	100%	1	0%	NOx	74,28 kg/j

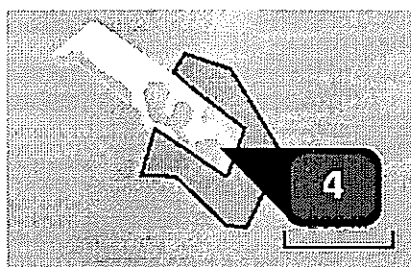
Naam Bron 1
Locatie (X,Y) 166440, 482376
NOx 71,37 kg/j

Scheepstype	Omschrijving	Vaarbeweging per etmaal (A -> B)	Percentage geladen	Vaarbeweging per etmaal (B -> A)	Percentage geladen	Stof	Emissie
Mo	transport WSz vlak 4	1	100%	1	0%	NOx	71,37 kg/j

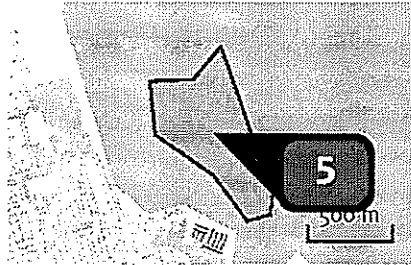
Naam WSz_Vlak_4
Locatie (X,Y) 166579, 482059
NOx 2.804,00 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_ws2_vlak4 0,45		4,0	4,0	0,0	NOx	2.804,00 kg/j

Naam WSz_Vlak_6
Locatie (X,Y) 166883, 482574
NOx 264,00 kg/j

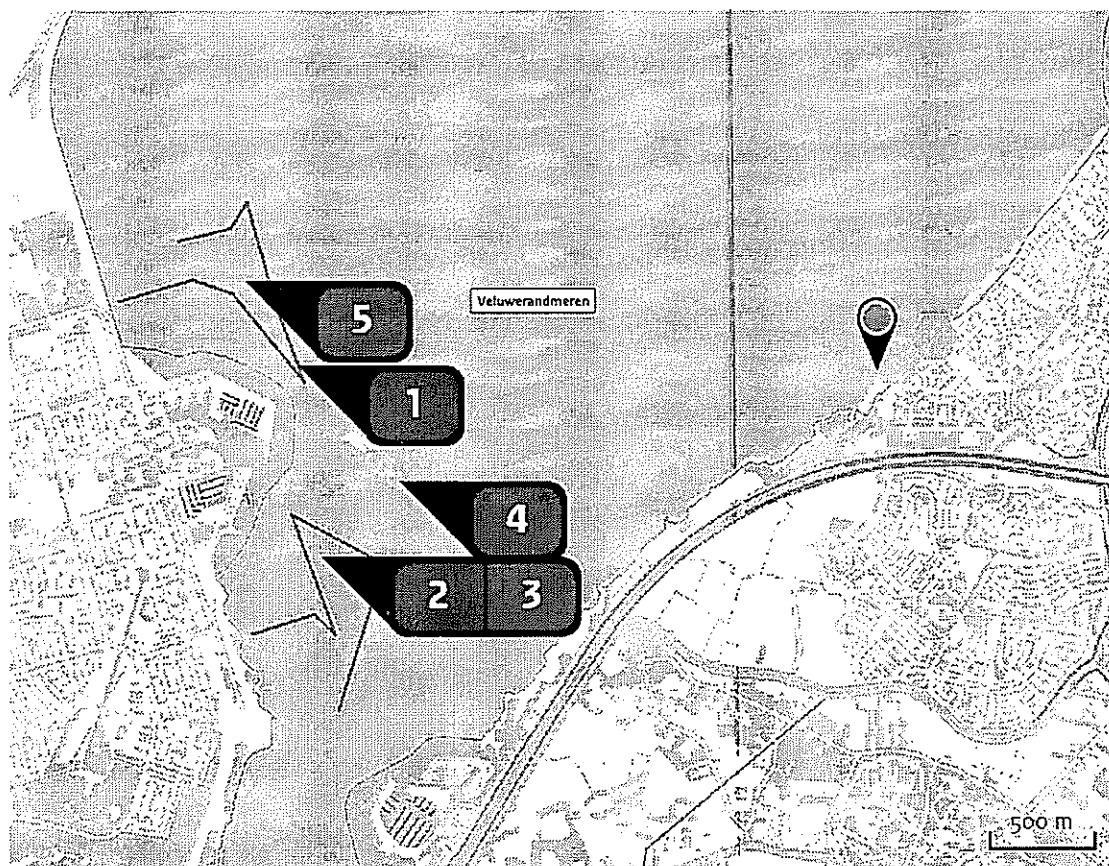
Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_ws2_vlak6 0,04		4,0	4,0	0,0	NOx	264,00 kg/j

Naam WSz_Vlak_5
Locatie (X,Y) 166150, 483502
NOx 3.156,00 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreading (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	zandzuiger_wsz_vlak5 0,51		4,0	4,0	0,0	NOx	3.156,00 kg/j

Deposities
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Beschermde natuurgebied

Habitatrichtlijn,
Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijn, Beschermde
natuurgebied

Vogelrichtlijn, Beschermde
natuurgebied

Habitatrichtlijn,
Vogelrichtlijn, Beschermde
natuurgebied

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied

Veluwerandmeren

- ☐ Geen overschrijding
- ☒ Wel overschrijding

Hoogste depositie (mol/ha/)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
0,09	☒	-

Depositie per
habitattype

Veluwerandmeren

Habitattype

Hoogste
depositie
(mol/ha/j)

Overschrij-
ding KDW

Ontwikkelings-
ruimte
beschikbaar

H9999:76 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest
kritische aangewezen type (H3140)

0,09

-

- ☐ Geen overschrijding
☒ Wel overschrijding

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in de Benelux. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2014.1_20150903_de05cf2bce

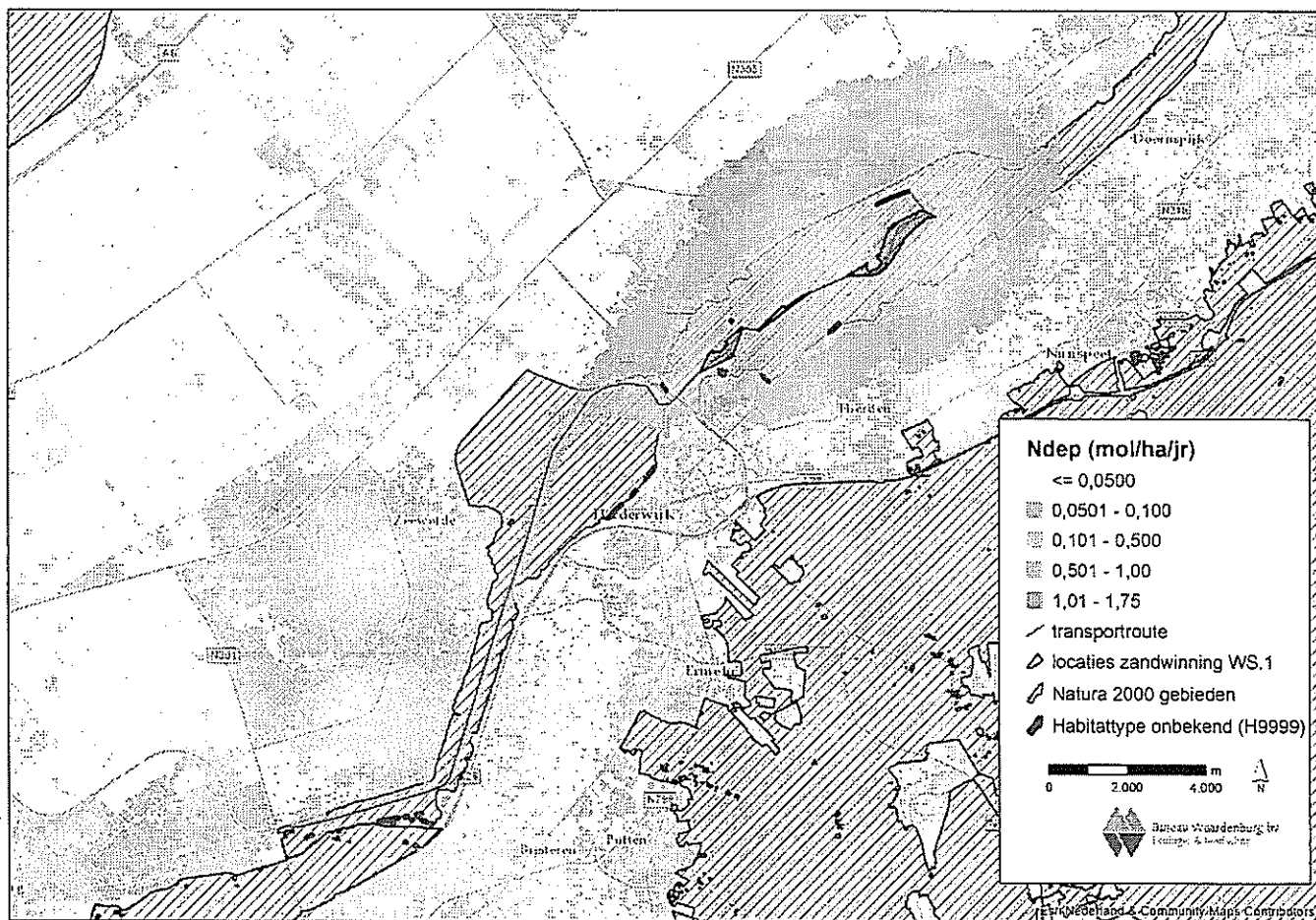
Database versie 2014.1_20150825_fb538daf31

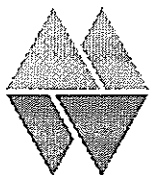
Meer informatie over de gebruikte data, zie www.aerius.nl/methodiek

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Bijlage 3: Ruimtelijke weergave van resultaten AERIUS berekening WS1

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Bijlage 4: ruimtelijke weergave van resultaten AERIUS berekening WS2

